

УДК 347.91.11 (477)

Н. Філатова, аспірантка кафедри цивільного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Поняття та ознаки саморегульвних організацій

У статті розглядаються особливості правового регулювання саморегульвних організацій у чинному законодавстві України і зарубіжних країн. Автором досліджено специфічні ознаки саморегульвних організацій, які дають можливість виокремити їх з-поміж інших подібних їм організацій у системі неприємницьких товариств. На основі проведеного аналізу запропоновано шляхи вдосконалення законодавчого унормування діяльності саморегульвних організацій в Україні.

Ключові слова: саморегулювання, делеговане саморегулювання, саморегульвні організації, підприємницька діяльність, професійна діяльність.

Розвиток законодавства України з часів набуття нею незалежності відзначається щоразу новими стрімкими реформами регуляторної політики держави у сфері підприємницьких відносин. Часто проведення таких реформ супроводжується запозиченням не лише окремих положень законодавства розвинених зарубіжних країн, а й цілих інститутів. Не стали винятком і саморегульвні організації (далі — СРО). Упровадження СРО до національного галузевого законодавства здійснювалося доволі-таки стрімко, однак непослідовно, у зв'язку з чим у вітчизняній правовій доктрині ці інститути сприймаються як дещо *sui generis*. А тому нині існує відчутна проблема із правовою кваліфікацією таких організацій, визначенням їхнього місця у системі юридичних осіб, а також з'ясуванням ознак таких організацій.

Проблемам правового статусу СРО у вітчизняній правовій доктрині присвячено не так багато наукових досліджень. Зокрема, деякі питання, пов'язані з утворенням і функціонуванням СРО, висвітлено у публікаціях І. М. Кучеренко, О. В. Кологойди, О. Ю. Тичкової, М. М. Слюсаревського та деяких інших вчених. Втім аналізу ознак таких організацій, а також критеріїв їх відмежування від інших подібних утворень дотепер не проводилося.

Поняття «саморегульвна організація» (self-regulatory organization) вперше з'явилося у законодавстві США часів політики Нового курсу

Т. Рузвельта. Тоді утворення таких організацій передбачалося Законом про ринок цінних паперів (Securities Exchange Act of 1934), згідно з яким статус СРО мали національні фондові біржі, асоціації учасників ринку цінних паперів, зареєстровані клірингові агенції та Муніципальне правління з регулювання ринку муніципальних цінних паперів [1]. Поняття «self-regulating organization» вживалося у Законі про фінансові послуги Великобританії (наразі він втратив чинність), у якому визначалося, що СРО є органом, який регулює ведення інвестиційної діяльності будь-якого виду шляхом видання правил, обов'язкових для осіб, які провадять таку діяльність, оскільки вони є членами такої організації або на інших підставах підзвітні СРО [2]. При цьому, як слушно відзначається у науковій літературі, законодавче вживання саме терміна «саморегульована організація» в названих країнах *обмежується лише сферою фінансових послуг та регулювання ринку цінних паперів* [3, с. 103]. Однак очевидно, що такі організації існують і в інших галузях підприємництва (у сфері аудиту, медичних послуг, реклами, туризму тощо), хоча законодавство згаданих країн не використовує щодо них вказаний термін.

Дещо інша ситуація склалась у постсоціалістичних країнах. Запозичення інституту СРО і утворення таких організацій у найрізноманітніших сферах підприємництва призвело до вживання терміна «саморегульована організація» в багатьох галузевих законодавчих актах. У зв'язку з цим намітилася така тенденція: якщо галузеве законодавство передбачає утворення СРО і встановлює певні вимоги до таких організацій, то утворені на підставі цього організації визнаються саморегульованими. А організації, які утворюються в інших галузях, навіть якщо вони мають велику схожість із СРО, нібито не набувають такого статусу. Зокрема, в Україні термін «саморегульована організація» вживається у законах «Про депозитарну систему України», «Про інститути спільного інвестування», «Про фонд державного майна України», «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», «Про оцінку земель», «Про недержавне пенсійне забезпечення» тощо. Водночас організації, які утворюються в інших галузях економіки (туризм, реклама тощо) і виконують функції, аналогічні визнаним на законодавчому рівні СРО, формально саморегульованими не вважаються. А законодавство Російської Федерації взагалі передбачає, що статус СРО можуть мати лише ті організації, які внесені до державного реєстру саморегульованих

організацій. У іншому випадку організація не вправі використовувати термін «саморегульована» у будь-яких відмінках у своїх установчих та інших документах [4].

Убачається, що проблема відмежування СРО від інших подібних їм організацій не повинна вирішуватися лише на підставі аналізу чинного законодавства з погляду наявності чи відсутності в ньому вказівки на надання певним організаціям статусу СРО. Необхідним є з'ясування універсального критерію для відмежування звичайних непідприємницьких товариств з окремими регулятивними функціями від СРО. Таким критерієм, на нашу думку, можуть виступати ознаки СРО, взяті в їх сукупності.

На жаль, у сучасній юридичній доктрині цьому питанню приділялося замало уваги, а тому комплексного підходу до визначення ознак СРО розроблено не було. Так, на думку деяких вчених, ознаками СРО є: а) функціонування таких організацій у формі некомерційних, заснованих на членстві; б) об'єднання в них суб'єктів підприємницької або професійної діяльності за ознакою єдності галузі виробництва [5, с. 29]; в) наявність розроблених і затверджених стандартів і правил підприємницької або професійної діяльності; г) наявність спеціалізованих органів з контролю за дотриманням стандартів і правил; д) наявність механізму індивідуальної або колективної відповідальності членів СРО [6, с.10]; е) здійснення представництва і захисту прав й інтересів своїх членів [3, с.114] тощо. Деякі вчені додають до цих ознак обов'язкову наявність окремих функцій державних органів, делегованих на підставі спеціального нормативного акта, а також офіційну реєстрацію некомерційної організації в статусі СРО, яка здійснюється або шляхом включення її до відповідного державного реєстру СРО, або шляхом отримання дозволу від уповноваженого державного органу [7, с. 40–41, 22].

У цілому кожен із наведених підходів до визначення ознак СРО дозволяє зорієнтуватися, у чому ж полягає відмінність цих організацій від інших подібних їм і чому саме законодавець виокремлює такі організації з-поміж інших. Зокрема, слід погодитися із тим, що СРО утворюються на підставі членства і передусім для досягнення цілей, не пов'язаних із отриманням прибутку і подальшим його розподілом між членами таких організацій. У зв'язку з цим СРО є *непідприємницькими товариствами*. Так, згідно із ст. 17 Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» СРО утворюються

у формі асоціацій, які діють як непідприємницькі організації (непідприємницькі товариства). У деяких законодавчих актах СРО визначаються як *неприбуткове* добровільне об'єднання (зокрема, у законах «Про цінні папери і фондовий ринок» та «Про архітектурну діяльність»), хоча очевидно, що вживання такого терміна є некоректним, оскільки він суперечить усталеній термінології ЦК (статті 83, 85 ЦК України).

Не можна заперечувати, що СРО є добровільними об'єднаннями суб'єктів професійної та/або підприємницької діяльності. Так, членами СРО можуть бути виключно учасники тієї галузі підприємництва, в якій вона утворюється. Утім очевидно, що розмежування СРО на тих, членами яких є суб'єкти певного виду *професійної діяльності*, та тих, які об'єднують учасників *підприємницької діяльності*, є доволі умовним, оскільки іноді провести сувору демаркаційну лінію між підприємницькою і професійною діяльністю майже неможливо [5, с. 135]. Однак і відмовлятися від подібного розуміння підстав виникнення СРО недоцільно, оскільки можуть існувати як організації учасників певного виду професійної діяльності (СРО оцінників, медиків тощо), так і підприємницької діяльності (СРО оптових ринків сільськогосподарської продукції, СРО у сфері туризму тощо). Тому варто визначати СРО як об'єднання учасників певного виду професійної *та/або* підприємницької діяльності.

Особливістю СРО є також те, що таким організаціям відповідно до чинного законодавства можуть бути делеговані окремі повноваження відомчих державних органів у тій чи іншій сфері управління (ст. 49 Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок», ст. 33 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» та ін.). Однак наявність делегованих повноважень у СРО не є аксіоматичною їх ознакою, оскільки існує численна кількість таких організацій, які не наділені такими повноваженнями, утім вважаються саморегульованими. У цілому ж у цьому питанні варто погодитися із західними вченими, якими було з'ясовано, що саморегулювання, здійснюване СРО, є багатограним явищем, а тому має декілька видів і проявів [8, с. 24–55]. Тому делеговане саморегулювання є лише одним із його видів, і відповідно, СРО, які наділяються делегованими повноваженнями, складають лише різновид саморегульованих організацій.

Відсутні підстави і для виокремлення як обов'язкова ознака СРО наявність механізму колективної відповідальності її членів перед спо-

живачами їх товарів (робіт або послуг) у випадку заподіяння їм шкоди у зв'язку з наданням неякісного продукту. Дійсно, законодавством у деяких випадках передбачається можливість утворення при СРО фондів компенсації шкоди, завданої споживачам (зокрема, ст. 161 Закону України «Про архітектурну діяльність»), і механізми такої відповідальності мають неабияке значення для захисту прав та інтересів. Але ця ознака СРО є лише факультативною.

За сучасних умов необґрунтованим видається також виокремлення ознаки обов'язкової реєстрації саморегулювальних організацій у спеціальному реєстрі СРО (Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг», Положення про реєстр саморегулювальних організацій фінансових установ, затверджене Розпорядженням Держфінпослуг 26.07.2005 № 4380). Однак подібна реєстрація передбачена далеко не для всіх СРО. Вбачається, що реєстрація організації як СРО має бути пов'язана лише із фактом делегування їй окремих публічних повноважень, у зв'язку з чим у відповідного державного органу з'являється необхідність вести реєстр таких організацій. Потреби ж у веденні подібного реєстру щодо всіх інших СРО, яким подібні повноваження державою не делеговані, немає.

Для правильного розуміння правового статусу СРО важливим є з'ясування мети утворення таких організацій. Так, найперші СРО, які виникли у США та країнах Європи (зокрема, це організації у галузі реклами, медицини, адвокатури тощо), ставили подвійну мету: з одного боку, такі організації були покликані захищати інтереси і права споживачів товарів (робіт або послуг) членів СРО шляхом встановлення додаткових норм, правил і підвищених стандартів діяльності, утворення фондів для відшкодування шкоди тощо. З другого ж боку, у такий спосіб забезпечувались й інтереси самих членів СРО, оскільки підвищувалась їх конкурентоздатність, а також захищалась і стверджувалась їх ділова репутація на ринку¹. Тому мета утворення СРО полягає не просто у здійсненні «регулювання для регулювання», а в розробці до-

---

¹ Зокрема, це стосується найпершої у світі медичної асоціації, утвореної у США (див. офіційний сайт Американської медичної асоціації. – Режим доступу: <http://www.ama-assn.org/ama/pub/about-ama/our-history/the-founding-of-ama.page>); Асоціації адвокатури Америки, яка стала першою саморегулювальною організацією адвокатів США (див. офіційний сайт Асоціації адвокатури Америки. – Режим доступу: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/house_of_delegates/aba_constitution_and_bylaws_2012.authcheckdam.pdf).

даткових правил, норм і підвищених стандартів діяльності для їх членів і здійснення контролю за їх дотриманням з метою задоволення інтересів широкого кола споживачів, з одного боку, а також забезпечення ділових інтересів членів СРО — з другого.

Виходячи із вищенаведених міркувань, можна виокремити такі *ознаки СРО*:

1) утворення СРО у формі непідприємницького товариства, заснованого шляхом добровільного об'єднання учасників певного виду підприємницької та/або професійної діяльності;

2) наявність подвійної мети утворення таких організацій;

3) наявність низки специфічних функцій, які не властиві іншим різновидам непідприємницьких товариств. Ці функції можуть бути обов'язковими і факультативними.

До обов'язкових функцій належать нормотворча, контрольна й пунітивна.

Нормотворча функція полягає в тому, що СРО приймає і затверджує норми, правила і стандарти діяльності суб'єктів підприємництва. При цьому такі правила спрямовані на регулювання відносин, що складаються у процесі здійснення членами СРО своєї підприємницької та/або професійної діяльності і регулюють не лише відносини між членами СРО та самою організацією, а й між членами СРО та споживачами їх товарів (робіт або послуг). Якщо ж правила організації стосуються лише регулювання діяльності її працівників або внутрішніх структурних органів, а також прав і обов'язків її членів стосовно самої організації, то така організація не може вважатися саморегульованою.

Контрольна функція полягає у забезпеченні з боку членів СРО контролю за дотриманням прийнятих нею норм, правил і стандартів діяльності. За відсутності такого контролю організація не може вважатися саморегульованою.

Пунітивна функція знаходить свій прояв у притягненні до відповідальності осіб, які порушили правила, стандарти, розроблені СРО, та/або норми чинного законодавства у відповідній сфері. Перелік можливих санкцій повинен встановлюватися у локальних актах, що приймаються СРО, і відповідати нормам чинного законодавства.

До *факультативних функцій* можна віднести такі:

а) розробка і реалізація процедури позасудового (приватного) розгляду скарг на діяльність членів СРО з боку споживачів їхніх товарів, робіт або послуг, а також спорів між СРО і її членами. У країнах з дав-

ньою історією існування СРО для реалізації названої функції при СРО утворюється спеціальний орган — Омбудсман, який може бути як колегіальним, так і одноособовим [9, с. 121];

б) створення механізму відшкодування збитків, завданих споживачам товарів, робіт або послуг, наданих членами СРО. Способами захисту інтересів споживачів товарів (робіт або послуг) членів СРО може бути створення системи колективного страхування професійної відповідальності членів СРО, утворення спеціальних майнових фондів для відшкодування збитків, завданих членами-порушниками тощо;

в) представництво інтересів членів СРО у відносинах із іншими учасниками цивільного обороту, а також перед певними органами державної влади та місцевого самоврядування, у тому числі в суді, та деякі інші функції.

Таким чином, *саморегульвною організацією* є невідприємницьке товариство, засноване на засадах членства суб'єктів професійної та/або підприємницької діяльності, яке створюється з метою задоволення індивідуальних і суспільних інтересів шляхом уповноваження такої організації на виконання функцій із розробки і прийняття правил, норм і стандартів діяльності для членів організації, здійснення контролю за дотриманням членами організації розроблених нею правил (та/або вимог чинного у відповідній галузі законодавства), притягнення до відповідальності членів організації, які припустилися певних порушень, а також здійснення інших функцій, спрямованих на одночасне задоволення інтересів її членів і захист інтересів широкого кола споживачів їхніх товарів (робіт або послуг).

Отже, стає можливим вирішення питання про те, які саме організації з-поміж нині діючих в Україні можуть бути віднесені до СРО. Адже очевидно, що саморегульвні організації можуть утворюватися не лише в тих галузях підприємництва, законодавство яких безпосередньо містить положення про утворення СРО, а й у інших сферах підприємницької та професійної діяльності. Це стосується насамперед сфери надання рекламних послуг, туризму й аудиторської діяльності. Зокрема, нині на загальнодержавному рівні функціонують такі об'єднання рекламистів, як Асоціація зовнішньої реклами України, Спілка підприємств зовнішньої реклами та деякі інші [10]. Аналогічна ситуація склалася на ринку надання послуг у сфері туризму й аудиту. Суб'єкти туристичного бізнесу України утворили низку таких організацій, зокрема, це «Туристична асоціація України» («ТАУ»), «Асоціація лідерів

турбізнесу України» («АЛТУ») тощо [11, с. 414]. У сфері ж аудиторської діяльності нині діє низка професійних об'єднань аудиторів та бухгалтерів, які також можуть бути названі саморегульованими організаціями — Всеукраїнська професійна громадська організація «Спілка аудиторів України», Міжнародна громадська організація «Рада незалежних бухгалтерів та аудиторів» та деякі інші. Вказаними організаціями було розроблено обов'язкові для виконання їхніми членами етичні правила діяльності, механізми контролю за їх дотриманням, а також встановлено систему санкцій за порушення цих правил і положень чинного законодавства¹. Указані організації за сукупністю виконуваних ними функцій та за властивими їм ознаками можуть бути віднесені до саморегульованих.

Водночас правовий статус деяких організацій, які нині утворені у різних галузях економіки, залишається неоднозначним з погляду їх належності до СРО. Зокрема, це стосується торгово-промислових палат (ТПП) та товарних і фондових бірж. Так, на думку фахівців Головного експертного управління ВР України, ТПП за своєю сутністю повинні бути визнані СРО [12]. Водночас деякі науковці категорично не погоджуються із цим твердженням, вважаючи, що ТПП не можуть визнаватися саморегульованими [13, с. 31–33]. Питання про віднесення торгових і фондових бірж до саморегульованих організацій у науці також залишається дискусійним [5, с. 45].

Торгово-промислові палати утворюються і діють відповідно до однойменного Закону України від 2 грудня 1997 р. Згідно з цим Законом, ТПП є недержавною неприбутковою самоврядною організацією, яка утворюється з метою представництва інтересів її членів, участі у розробленні правил професійної етики у конкуренції для різних сфер підприємницької діяльності тощо. Однак ані законодавством, ані локальними документами ТПП України та ТПП регіонального рівня не передбачено, що ці організації уповноважуються на здійснення контролю за дотриманням звичаїв і правил ділової етики з боку їх членів, про що безпосередньо зазначається у науковій літературі [14, с. 9]. У зв'язку з цим немає підстав стверджувати, що ТПП

¹ Див., зокрема: Кодекс принципів учасників Асоціації зовнішньої реклами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.outdoor.org.ua/doc/71.html>; Статут Асоціації зовнішньої реклами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.outdoor.org.ua/doc/73.html>; Статут ВПГО «Спілка аудиторів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spilka-audit.org.ua/about/28-dokumenty-ustavy-otchety-polozheniya.html>

є різновидом СРО, оскільки вони не відповідають всім тим ознакам, які є обов'язковими для такого роду організацій.

Дискусійним є також питання щодо віднесення до саморегульованих організацій товарних і фондових бірж. Попри те, що вони наділені низкою регулятивних функцій щодо своїх членів та інших учасників біржової гри (статті 3 і 16 Закону України «Про товарну біржу, ст. 25 Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок»), формально вказані організації не визнаються чинним законодавством саморегульованими. Утім Законом про фондовий ринок США саморегульованою організацією вважаються фондові біржі з національним статусом [1].

Однак вбачається, що біржі не можуть бути визнані саморегульованими організаціями з огляду на таке. Біржі можуть утворюватися як в організаційно-правовій формі непідприємницького, так і підприємницького товариства, хоча прибуток біржі не може бути розподілений між її членами¹. У зв'язку з цим вже за формальними обставинами біржі не можуть бути віднесені до СРО. Крім того, функціональна спрямованість і мета утворення СРО і бірж є також цілком різними. Навіть виконуючи низку регулятивних функцій щодо своїх членів та їх професійної діяльності, пов'язаної з біржовою торгівлею, біржа не здійснює ці функції з метою захисту інтересів самих членів біржі та їх контрагентів у біржових контрактах. Основне призначення біржі полягає у розробці правил біржової торгівлі, які забезпечують лише належну організацію обороту товарів або цінних паперів на біржі.

Підсумовуючи наведене, можна дійти таких висновків. Окремі акти чинного законодавства передбачають утворення СРО і встановлюють низку вимог для них. Однак існування таких організацій можливе не лише в тих сферах, в яких їх утворення безпосередньо передбачене законодавством. У зв'язку з цим існує нагальна потреба у визначенні ознак СРО на рівні закону з метою з'ясування місця таких організацій у системі непідприємницьких товариств.

¹ У цивілістиці подібний законодавчий підхід неодноразово критикувався, пропонувалося визначити на рівні закону, що фондова біржа може утворюватись виключно як непідприємницьке товариство (див., зокрема: Спасибо-Фатеева И. В. Современная проблематика некоммерческих организаций / И. В. Спасибо-Фатеева // Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф. В. П. Маслова, 16 берез. 2012 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2012. – С. 26–29; Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права : монографія / І. М. Кучеренко. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. – С. 48).

Список використаної літератури

1. 15 Title of United States Code, Chapter 2B — Securities Exchanges [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uscode.house.gov/download/pls/15C2B.txt>
2. Financial Services Act 1986 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/60/pdfs/ukpga_19860060_en.pdf
3. Зинченко С. А. Саморегулируемые организации в законодательстве России: проблемы и решения / С. А. Зинченко, В. В. Галов // Корпорации и учреждения : сб. статей / отв. ред. М. А. Рожкова. — М. : Статут, 2007. — С. 97–114.
4. О саморегулируемых организациях [Електронний ресурс] : Федеральный Закон № 315-ФЗ от 1 декабря 2007 г. — Режим доступу: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=72967>
5. Басова А. В. Саморегулируемые организации как субъекты предпринимательского права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Басова Анна Владимировна. — М., 2008. — 218 с.
6. Журина И. Г. Гражданско-правовой статус саморегулируемых организаций в Российской Федерации : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Журина Ирина Геннадьевна. — М., 2009. — 25 с.
7. Герасимов А. А. Правовое регулирование деятельности саморегулируемых организаций : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Герасимов Андрей Алексеевич. — М., 2011. — 224 с.
8. Anthony Ogus and Emanuela Carbonara. Self-regulation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fratellipedrini.com/wp-content/uploads/2012/01/carbonara1.pdf>. — р. 231.
9. Грачев Д. О. Правовой статус саморегулируемых организаций : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Грачев Дмитрий Олегович. — М., 2008. — 141 с.
10. Гринько-Гузевська А. Система державного управління рекламною діяльністю в Україні: шляхи розвитку [Електронний ресурс] / А. Гринько-Гузевська // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. — 2010. — № 1. — С. 88–92. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2010_1/p16.html.
11. Герасименко В. Ліцензування туристичної діяльності в Україні в контексті міжнародного досвіду / В. Герасименко, С. Галасюк // Журн. європ. економіки. — 2011. — Т. 10 (№ 4). — С. 405–417.
12. Висновок на проект Закону України «Про саморегульовані організації» (реєстр. № 10052 від 15.02.2012 р., внесений народними депутатами України Н. Королевською та М. Катеринчуком) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42550
13. Романовская О. В. Конституционно-правовые основы организации и деятельности профессиональных публичных корпораций в Российской Федерации : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 / Романовская Ольга Валентиновна. — Пенза, 2010. — 45 с.

14. Саенко Л. В. Правовой статус Торгово-промышленной палаты и ее роль во взаимодействии власти и бизнеса / Л. В. Саенко // Роль торгово-промышленных палат в совершенствовании правового регулирования отношений власти и бизнеса : материалы межрегион. науч.-практ. конф. — М. ; Саратов : РПА Минюста России, 2011. — С. 5–16.

Стаття надійшла до редколегії 12.02.2013.

Филатова Н. Понятие и признаки саморегулируемых организаций

В статье рассматриваются особенности правового регулирования саморегулируемых организаций (СРО) в действующем законодательстве Украины и зарубежных стран. На основании сравнительного анализа исследованы специфические признаки СРО, которые позволяют выделить такие организации в системе непредпринимательских обществ. Проанализированы научные воззрения ведущих отечественных и зарубежных исследователей в области правового регулирования СРО и других непредпринимательских обществ. Определено, какие из ныне созданных организаций могут быть отнесены к саморегулируемым. На основе проведенного анализа предложены пути совершенствования законодательного регулирования деятельности саморегулируемых организаций в Украине.

Ключевые слова: саморегулирование, делегированное саморегулирование, саморегулируемые организации, предпринимательская деятельность, профессиональная деятельность.

Filatova N. The concept and features of self-regulatory organizations

The author made a research of the peculiarities of the legal regulation of self-regulatory organizations in Ukraine and several foreign countries. On the basis of comparative analysis the author mentions specific features of self-regulatory organizations, which helps to distinguish these organizations in the system of non-governmental non-profit corporations. The author analyses the main scientific positions of the leading researchers in the sphere of legal regulation of self-regulatory organizations and other NGOs. The author also made an attempt to summarize the practice of the activity of self-regulatory organizations in Ukraine in order to find out, which kind of non-profit organizations can be named as SRO. On the basis of comparative analysis the author suggested ways of improving the legislation in this sphere in Ukraine.

Keywords: self-regulation, delegated self-regulation, self-regulatory organizations, business activity, professional activity.